

POESIA
POESIA
P

POÉSIA MÚSICA

XXII FESTIVAL DE POESIA DE LA MEDITERRÀNIA MMXX

POESIA ÉS MÚSICA

De la musique avant toute chose...

Paul Verlaine

Cal dir-ho des d'un bell inici: som dins un temps de pandèmia mundial d'una capacitat destructiva com no s'havia vist en molts d'anys. I la poesia —així com totes les formes de cultura— és més necessària que mai per alimentar els humans, travessats de pors, d'estressos, de sofriments, de patologies, de dols, consolar-los i ajudar-los a viure; la poesia és més necessària que mai per lluitar a favor de la vida i la salut; la poesia és més necessària que mai per defensar les llibertats individuals i col·lectives amenaçades sempre seguit en temps d'estats d'alarma; la poesia és més necessària que mai com a paraula viva, lliure i, sobretot, vivificadora, amb efectes benèfics, balsàmics i guaridors de les angoixes de tots els humans. La poesia és el sistema immunitari de l'ànima que dona salut al cos!

En aquests moments en què ens trobam confinats a les nostres cases des de fa sis setmanes per lluitar contra la infecció vírica, no sabem quan podrem fer el XXII Festival de Poesia de la Mediterrània (FPM) presencial. Però hem decidit que cal aprofitar la tecnologia virtual i acostar els catorze poetes del Festival de 2020 als amadors de la poesia mitjançant unes càpsules audiovisuals i un textos escrits. Farem dues castes de càpsules de videoart. Unes, que sortiran amb el títol “Fites del XXI Festival de Poesia de la Mediterrània”, en les quals apareixeran alguns poetes (Anna Gas, Lluís Calvo i Lebogang Mashile) i un espectacle poeticomusical (El Petit de Cal Eril), que posaran a l'abast dels espectadors alguns records essencials i significatius del Festival de l'any 2019 amb una presentació breu i explicativa que emmarcarà cadascuna de les actuacions. Les altres catorze càpsules de videoart sortiran setmanalment a la web i al canal YouTube de la Fundació Mallorca Literària, al canal YouTube del Teatre Principal, al canal UIB de la Universitat de les Illes Balears i a la pàgina web de la Conselleria de Cultura del Consell de Mallorca, amb el títol “El XXII Festival de Poesia de la Mediterrània en la intimitat”.

Cal dir-ho ben clar i català, i el nostre FPM fa vint-i-dos anys que ho repeteix literalment i en tots els sentits: la poesia és cantar i contar. I el FPM que enguany és un encontre de catorze poetes de llengües i cultures diferents cantarà i contarà en la llengua catalana, l'occitana, l'espanyola, l'euasquera, la gallega, la gal·lesa, l'àrab i la francesa. En el llibre del FPM hi haurà els textos del poetes i la seva traducció al català. I els poetes recitaran de viva veu i en digital els seus poemes en les càpsules

audiovisuals i recitaran en persona per als estudiants, per al públic dels pobles de Mallorca i de Palma. Aquest doble recitat de cada poeta en la seva llengua materna i amb les seves cordes vocals, amb tot el seu cos i esperit, també quedarà enregistrat, perquè volem enfocar la música de les paraules com un dels grans tresors poètics que massa vegades queda opacat i tapat. El protagonisme de la música dels mots de la poesia és un dels trets singulars del FPM.

I,enguany, amb aquest eslògan —Poesia és música—, ho volem posar en primer pla, perquè encara que és una idea molt clara, senzilla i essencial se sol oblidar sovint.

LA FORÇA I L'ENERGIA DE LA TRADICIÓ I DE LA MEMÒRIA

Des que fa vint-i-dos anys va néixer el FPM vàrem tenir un parell de fites ben netes que en aquest temps pandèmic de moltes confusions i pocs canvis cal repetir: la defensa del protagonisme i la continuïtat de la tradició poètica de la literatura catalana oberta a tots els corrents de la bona poesia mundial, i la importància de recordar i vindicar poetes, fets i fetes que formen el lligam ardent, fervorós i creador d'una lluita cultural històrica, de segles, per la vida de la llengua i la cultura catalanes, interrompuda per dictadures i autoritarismes de tota casta.

Avui, 25 d'abril de 2020, fa mig segle que va tenir lloc el Primer Festival Popular de Poesia Catalana al Gran Price de Barcelona —que ha passat a la història com el *Price dels Poetes*—, on participaren una trentena de veus poètiques que llegien els seus poemes (Brossa, Espriu, Palau i Fabre, Pere Quart, Gabriel Ferrater, Josep Maria Llompart, Joan Vinyoli, Bartra, Estellés, Guillem d'Efak, Martí i Pol, Parcerisas) i un conjunt d'actors (la Carulla, la Sansa, el Torrents, la Plans, el Casamitjana, la Candela), que llegien poetes no vivents (Riba, Salvat-Papasseit, Rosselló-Pòrcel, Màrius Torres i Josep Maria de Sagarra). Hi havia unes quatre mil persones (i molta policia de paísà), que en temps del règim franquista era un esdeveniment. La gent havia perdut la por i Brossa cantava als mossos d'esquadra en un moment en què les forces de l'ordre eren només les espanyoles. I Espriu acabava el poema XXV de *La pell de brau* amb “Anem tancant les portes a la por.” I a la cloenda, després de les “Corrandes de l'exili” de Pere Quart-Joan Oliver, la gent començà a cridar “Llibertat!”, “Llibertat!”, “Amnistia!”, “Amnistia!” El director de cinema Pere Portabella, amb la col·laboració de Carles Santos, va rodar clandestinament el film *Poetes catalans* i el pintor amic Josep Guinovart va fer el cartell. Commemoram la força de la música de la paraula poètica i el

poders de la poesia, com deia Pere Quart, “despullant el mot de tota enganyosa demagògia, restituint-li tota la seva noblesa i la seva profunda significació humana, social i històrica.” Un Festival que es converteix en un acte mític: far i exemple en els temps difícils i convulsos que vivim, el “Price dels Poetes” era una iniciativa de la Comissió Coordinadora de les Forces Polítiques de Catalunya, que aplegava els partits polítics clandestins, i els doblers que es recolliren anaren per pagar multes polítiques i per a les famílies del presos polítics.

I com ja vàrem fer el 2019, també volem recordar que hi ha uns activistes culturals i uns polítics independentistes catalans que sofreixen condemna de presó per les seves idees. I uns altres que es troben exiliats també per les seves idees. I un cantant, Valtònyc, condemnat a tres anys i mig de presó i exiliat. Estimats i coratjosos batalladors per la llibertat, la igualtat i la fraternitat, Jordi Cuixart, Jordi Sánchez, Oriol Junqueras, Quim Forn, Carles Puigdemont, Tamara Carrasco, Meritxell Serret, Toni Comín, Clara Ponsatí, Lluís Puig, Anna Gabriel, Josep Rull, Dolors Bassa, Carme Forcadell, Raül Romeva, Jordi Turull, Marta Rovira i Adrià Carrasco. Des del XXII Festival de Poesia de la Mediterrània no us oblidam i reivindicam la vostra llibertat! Cap procés democràtic no pot tenir ni presos polítics ni exiliats. Des de la paraula lliure dels poetes que empeny en totes direccions aquest festival des de fa vint-i-dos anys, demanam la llibertat per al nostre cantant Valtònyc, per als presos polítics i el retorn dels exiliats. Llibertat, igualtat i fraternitat per a tots!

MIQUEL DELS SANTS OLIVER I JOAN PERUCHO, US ESTIMAM!

Dos poetes de dues èpoques, dos gegants de l'escriptura, dos homes de paraula, dos clàssics de la literatura catalana contemporània, dos mestres, dos amics. Per a ells i per a la difusió de la seva obra, per llegir-los, per recitar-los, per fruir-los, els dedicam aquest XXII Festival amb fervor i joia.

Miquel dels Sants Oliver, de qui recordam que va morir fa cent anys, fill d'un mestre d'escola progressista i fundador de diaris, va ser un intel·lectual modern, i modernista, de principis del segle XX, escriptor tot terreny (periodista, historiador, crític, assagista, narrador i poeta), pioner de l'escriptura en català en tota la seva obra de narració i poesia, fou un visionari, un avançat que propugnà la regeneració de la vida política, social i cultural de Mallorca dins una Europa civilitzada i propulsà la creació d'un turisme illenc que, per un cantó, mostràs als visitants els paisatges naturals i patrimonials d'una societat culta i oberta i, per l'altre, dinamitzàs la vida econòmica. Subratllarem que el seu amor per la llengua catalana fou

constant i que va contribuir amb una lluita esforçada i tenaç a la recuperació i dinamització del català a Mallorca en tots els camps, especialment en el de l'ensenyament i de la justícia. El 1907, amb Prat de la Riba i un conjunt de savis, fundà la nostra més alta acadèmia humanista i científica: l'Institut d'Estudis Catalans. Recordarem que el 1897 va pronunciar el seu discurs en català, a la sala de plens de l'ajuntament, en l'acte de reconeixement de Marià Aguiló com a fill il·lustre de Palma, la qual cosa no succeïa des de feia dos segles. Partidari d'un estat federal i de l'autogovern autonòmic, proposava tornar a les institucions nacionals abolides pel decret de Nova Planta. Contra l'uniformisme centralitzador, eixorc i corromput de Madrid, defensà la diversitat i la singularitat lliure i creadora dels pobles d'Espanya.

La seva poesia conjuga una tècnica magistral de la mètrica amb una gran bellesa sonora que aconsegueix crear una llengua literària d'una alta qualitat expressiva i una portentosa eficàcia. El seu paisatgisme estilitzat, ple de besllums amb un aire decadent, és un dels trets del seu modernisme, en què es fan vives les empremtes del passat. La història humil i urbana de cada dia del poble anònim, les evocacions del passat en el present a través de les llàgrimes de les coses que li donen un to elegíac, la ciutat de Palma amb els seus barris populars, els seus casals senyorials i els oasis d'aquells racons on el temps s'ha aturat són els temes estimats d'un home sensible i d'un gran sentiment civil, entusiasta i estimulador, que reflecteix sobretot en la seva obra assagística i en alguns poemes escollits, on arriba a fer una apologia de l'idioma català. Un lluitador i creador de cultura catalana en temps difícils. Un mestre.

Record Joan Perucho a la Festa de la Poesia, el 20 d'abril de 1999, quan clausurava amb la seva paraula fonda i musical el I Festival de Poesia de la Mediterrània. Les mambelletes foren apoteòsiques i aplaudien tant la música sonora de la seva veu fonda i clara com els temes de la seva poesia amb la pintura del meravellós de cada dia, l'originalitat del retorn ver a l'origen de les coses, de la natura, de l'humà, les arrels de la infantesa en les històries fantàstiques i tot l'univers que hi ha en els no-resos, com un gra d'arena o la navegació d'un núvol lleuger. També els amadors del vers homenatjàvem la figura del clàssic viu que ens donava amb noblesa i generositat els fruits més saborosos d'una obra feta al llarg d'una vida productiva i lluminosa.

Perucho ens regalava els instants d'eternitat que hi ha en la naturalesa de les coses amb versos cultes plens de ressonàncies dels mestres antics i de les veus sapiencials de totes les èpoques que formaven l'humus d'un lector insaciable.

Era un mèdiu de bon de veres que, gràcies al teixit dels seus versos, ens connectava amb mons invisibles, ens feia objecte de revelacions inesperades, ens omplia de personatges seductors amb una poètica de l'intemporal, el fantàstic i l'imaginari, que enlairava l'escoltador i el lector per universos de misteri i d'irrealitat.

És un escriptor local i universal que el crític Harold Bloom esmentà en el seu llibre *El cànon occidental* com una figura senyera de la literatura catalana universal.

Cal llegir i recitar els mots alats de Perucho perquè les seves ressonàncies i les seves imaginacions ens faran molta de companyia en les intempèries en què vivim.

ACCIÓ DE GRÀCIES

Feim una acció de gràcies a tots els que han contribuït que el XXII Festival de Poesia de la Mediterrània vagi llatí i hagi aconseguit ser una tradició viva en la cultura literària catalana. En primer lloc, a la Conselleria de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell de Mallorca, que en fou l'organitzadora primera i que no s'ha aturat mai de patrocinar, d'impulsar i de donar suport al Festival amb la col·laboració de l'actual Fundació Mallorca Literària, que ha fet una feina fonamental des d'un bell principi i sense la qual res no hauria estat possible. També cal assenyalar l'ajut i coorganització de la Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat del Govern de les Illes Balears, amb l'Institut d'Estudis Baleàrics i el Teatre Principal. Finalment, el suport fervorós de la Universitat de les Illes Balears i de l'Ajuntament de Palma, i els *partenaires* privats i amics del Festival any darrere any: PEN català, Icorn, Hotels Horrach Moyà, Jardins de Son Oliver, Tres. Serveis Culturals, Fundació ACA i Museu Es Baluard, que s'han apuntat amb els seus equips a aquesta joiosa aventura cultural. I, finalment, a tots els nombrosos voluntaris i amics, fonts ufanos vivíssimes del Festival, per la seva participació generosa, incansable, estimulante i apassionada any rere any.

Gràcies de cos i esperit a tots! I no oblideu els nostres mantres per a temps d'intempèrie: *Viure -es ser feliç. Poesia és música i Carpe momentum!!!*

Telloc, abril de MMXX

Biel Mesquida

Director i fundador del Festival